

ЗАКОН

О ЗАШТИТИ ОД НЕЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА

("Сл. гласник РС", бр. 36/2009)

І ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се услови и мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења у коришћењу извора нејонизујућих зрачења.

Заштита од професионалног излагања изворима нејонизујућих зрачења није предмет овог закона.

Члан 2

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) *нејонизујућа зрачења* јесу електромагнетска зрачења која имају енергију фотона мању од 12,4 еВ. Она обухватају: ултраљубичасто или ултравиолетно зрачење (таласне дужине 100-400 нм), видљиво зрачење (таласне дужине 400-780 нм), инфрацрвено зрачење (таласне дужине 780 нм - 1 мм), радио-фреквенцијско зрачење (фреквенције 10 кХз - 300 ГХз), електромагнетска поља ниских фреквенција (фреквенције 0-10 кХз) и ласерско зрачење. Нејонизујућа зрачења обухватају и ултразвук или звук чија је фреквенција већа од 20 кХз;

2) *извор нејонизујућих зрачења* јесте уређај, инсталација или објект који емитује или може да емитује нејонизујуће зрачење;

3) *извор нејонизујућих зрачења од посебног интереса* јесте извор који може бити опасан по здравље људи узимајући у обзир најбоље доступне научне податке;

4) *објект са извором нејонизујућих зрачења* јесте објект где се производе или користе извори нејонизујућих зрачења;

5) *граница излагања нејонизујућим зрачењима* јесте максимално дозвољена вредност интензитета поља у животној средини која је одређена стандардом или другим прописом. Ова граница се не односи на пацијенте у здравственим установама на којима се примењује контролисана медицинска терапија или дијагностички поступак;

6) *зона опасног зрачења* јесте простор око извора нејонизујућих зрачења у коме интензитет нејонизујућих зрачења прелази прописану границу;

- 7) *животна средина* јесте скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот;
- 8) *становништво* чине лица свих година старости, пола и здравственог стања која обављају све животне активности. Ова лица не морају бити свесна да су изложена нејонизујућем зрачењу и не морају да познају штетне ефекте овог зрачења;
- 9) *оператер или руковалац* јесте лице које ради са изворима или надгледа рад извора нејонизујућих зрачења;
- 10) *заштита од нејонизујућих зрачења* обухвата скуп мера и поступака којима се спречава или умањује штетно дејство нејонизујућих зрачења у животној средини;
- 11) *испитивање зрачења које потиче од извора нејонизујућих зрачења* јесте мерење, а по потреби и прорачун параметара поља и његове просторне расподеле у животној средини;
- 12) *ванредни догађај* јесте непланирани догађај у којем је због људске грешке или квара опреме наступило или је могло наступити штетно дејство нејонизујућих зрачења на здравље људи.

II НАЧЕЛА

Члан 3

Уређивање заштите од нејонизујућих зрачења заснива се на следећим начелима:

- 1) *начело забране* - излагање нејонизујућим зрачењима изнад прописане границе и свако непотребно излагање нејонизујућим зрачењима није дозвољено;
- 2) *начело сразмерности* - услови и дозвољеност коришћења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса се одређују и цене према користи коју њихово коришћење пружа друштву у односу на потенцијалне ризике наступања штетног дејства услед њиховог коришћења, узимајући у обзир ниво и трајање изложености становништва у конкретном случају, старосну и здравствену структуру потенцијално изложеног становништва, начин, време и место коришћења таквог извора, присуство других извора са различитим фреквенцијама, као и друге релевантне околности конкретног случаја;
- 3) *начело јавности* - подаци о нејонизујућим зрачењима доступни су јавности.

III МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НЕЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА

Члан 4

У спровођењу заштите од нејонизујућих зрачења предузимају се следеће мере:

- 1) прописивање граница излагања нејонизујућим зрачењима;

- 2) откривање присуства и одређивање нивоа излагања нејонизујућим зрачењима;
- 3) одређивање услова за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- 4) обезбеђивање организационих, техничких, финансијских и других услова за спровођење заштите од нејонизујућих зрачења;
- 5) вођење евиденције о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- 6) означавање извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса и зоне опасног зрачења на прописани начин;
- 7) спровођење контроле и обезбеђивање квалитета извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса на прописани начин;
- 8) примена средстава и опреме за заштиту од нејонизујућих зрачења;
- 9) контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу у животној средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења;
- 10) обезбеђивање материјалних, техничких и других услова за систематско испитивање и праћење нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини;
- 11) образовање и стручно усавршавање кадрова у области заштите од нејонизујућих зрачења у животној средини;
- 12) информисање становништва о здравственим ефектима излагања нејонизујућим зрачењима и мерама заштите и обавештавање о степену изложености нејонизујућим зрачењима у животној средини.

Члан 5

Ради откривања присуства, утврђивања опасности, обавештавања и предузимања мера заштите од нејонизујућих зрачења врши се систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини.

Влада доноси Програм систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини за период од две године.

Програм из става 2. овог члана припрема министарство надлежно за послове заштите од нејонизујућих зрачења (у даљем тексту: министарство) у сарадњи са органом аутономне покрајине надлежним за послове заштите животне средине (у даљем тексту: надлежни орган аутономне покрајине).

Република односно аутономна покрајина обезбеђују финансијска средства за реализацију програма из става 2. овог члана.

Систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини може да врши привредно друштво, предузеће и друго правно лице ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме и простора.

Испуњеност услова из става 5. овог члана утврђује решењем министар надлежан за послове заштите од нејонизујућих зрачења (у даљем тексту: министар).

Решење из става 6. овог члана је коначно.

Министар прописује ближе услове које морају да испуњавају лица из става 5. овог члана која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења, као и начин и методе систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини.

Лица из става 5. овог члана која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини дужна су да министарству, а за територију аутономне покрајине и надлежном органу аутономне покрајине, достављају годишњи извештај о резултатима испитивања, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, а у случају ванредног догађаја одмах.

Министар прописује садржину и изглед обрасца извештаја из става 9. овог члана.

Члан 6

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник могу користити изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса ако испуњавају следеће услове:

- 1) да за те изворе нејонизујућих зрачења имају процену утицаја на животну средину, у складу са законом;
- 2) да ниво излагања становништва не прелази прописане границе.

Испуњеност услова из става 1. овог члана утврђује решењем министар, а за територију аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине.

Решење из става 2. овог члана је коначно.

За издавање решења из става 2. овог члана плаћа се такса, у складу са законом којим се уређује административна такса.

Лица из става 1. овог члана не могу отпочети коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса пре него што добију акт о испуњености услова за њихово коришћење.

Министар прописује:

- 1) границе излагања нејонизујућим зрачењима;
- 2) изворе који се сматрају изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, као и начин њиховог испитивања.

Члан 7

Одредбе члана 6. овог закона не односе се на изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса који се региструју код министарства надлежног за послове одбране и министарства надлежног за унутрашње послове.

Изузетно, одредбе члана 6. овог закона не односе се и на:

- 1) изворе нејонизујућих зрачења који се транспортују железницом, моторним возилом, авионом или пловним средством, када је технички обезбеђено да се извор не може користити нити може генерисати нејонизујућа зрачења;
- 2) изворе нејонизујућих зрачења који су ускладиштени или који се користе за продају или за друге сврхе у таквом стању да није могуће да се пусте у рад или користе на начин који би представљао потенцијалну опасност.

Члан 8

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса дужни су да воде евиденцију о тим изворима и да одреде лице одговорно за примену заштите од нејонизујућих зрачења.

Евиденција о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса садржи нарочито податке о: називу, намени и типу уређаја, фреквенцији, снази и режиму рада.

Министар прописује ближу садржину евиденције из става 2. овог члана.

Члан 9

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник који користе прописане изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса, дужни су да обезбеде испитивање нивоа њиховог зрачења у животној средини.

Прво испитивање зрачења извора из става 1. овог члана привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник дужни су да обезбеде пре отпочињања коришћења извора или код повећања броја извора односно код промене услова коришћења извора или реконструкције објекта са изворима нејонизујућих зрачења.

Периодично испитивање нивоа нејонизујућих зрачења извора из става 1. овог члана врши се у прописаном периоду.

Трошкове испитивања извора из става 1. овог члана сноси корисник тих извора.

Министар прописује врсте извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса за које је обавезно испитивање нивоа нејонизујућих зрачења, као и период њиховог испитивања.

Члан 10

Привредно друштво, предузеће и друго правно лице може да врши испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме и простора.

Испуњеност услова из става 1. овог члана утврђује решењем министар, а за територију аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине.

За издавање решења из става 2. овог члана плаћа се такса, у складу са законом којим се уређује административна такса.

Министар прописује ближе услове које морају да испуњавају лица из става 1. овог члана.

Овлашћење за испитивање нивоа нејонизујућих зрачења извора из става 2. овог члана министар, односно надлежни орган аутономне покрајине, одузима ако се накнадно утврди да привредно друштво, предузеће и друго правно лице не испуњава прописане услове или ако се утврди да је решење издато на основу неистинитих и нетачних података.

Решење из ст. 2. и 5. овог члана је коначно.

Члан 11

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса дужни су да воде евиденцију и чувају документацију о извршеним испитивањима нејонизујућих зрачења извора из члана 9. овог закона.

Јавност има право приступа информацијама из става 1. овог члана, у складу са законом.

Члан 12

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник, односно оператер или руковалац, дужан је да одмах, а најкасније у року од 24 часа, обавести министарство о ванредном догађају, а за територију аутономне покрајине и надлежни орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине.

Обавештење из става 1. овог члана садржи нарочито информације о околностима ванредног догађаја, месту, времену, непосредној опасности по здравље људи и кратак опис предузетих мера.

Члан 13

Ради испитивања излагања нејонизујућем зрачењу у животној средини на захтев министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине, врше се посебна мерења.

Трошкови мерења из става 1. овог члана падају на терет министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине, изузев у случају ако се мерењем утврде неправилности у раду или прекорачење прописаних граничних вредности емитовања, када трошкове плаћа власник емитера зрачења.

IV НАДЗОР

Члан 14

Надзор над применом одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона врши министарство.

Инспекцијски надзор врши министарство преко инспектора за заштиту животне средине у оквиру делокруга утврђеног овим законом.

Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора над изворима нејонизујућих зрачења на територији аутономне покрајине, у складу са овим законом.

Јединици локалне самоуправе поверава се вршење инспекцијског надзора над изворима нејонизујућих зрачења за које одобрење за изградњу и почетак рада издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор за заштиту животне средине има право и дужност да:

- 1) контролише да ли привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник испуњавају прописане услове за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- 2) контролише да ли лица из чл. 8. и 11. овог закона воде прописане евиденције;
- 3) контролише да ли лица из члана 9. овог закона имају обезбеђено испитивање зрачења извора нејонизујућих зрачења у животној средини;
- 4) проверава да ли правна лица која врше послове систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини испуњавају прописане услове;
- 5) проверава да ли правна лица која врше испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини испуњавају прописане услове;
- 6) проверава да ли је привредно друштво, предузеће, друго правно лице, предузетник, оператер или руковалац у року обавестило министарство о ванредном догађају, а за територију аутономне покрајине и надлежни орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине;
- 7) контролише да ли се спроводе мере заштите од нејонизујућих зрачења.

Члан 15

У вршењу послова из члана 14. овог закона инспектор за заштиту животне средине овлашћен је да:

- 1) нареди отклањање утврђених недостатака и испуњавање прописаних услова лицима која користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса у року који он одреди;
- 2) забрани рад лицима која користе изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса ако у одређеном року нису отклоњени утврђени недостаци;
- 3) нареди вођење евиденције из чл. 8. и 11. овог закона;
- 4) нареди испуњавање прописаних услова за обављање послова систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини, као и послова испитивања зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини;
- 5) нареди систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини на прописан начин;
- 6) нареди испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини на прописан начин;
- 7) нареди спровођење и других мера заштите од нејонизујућих зрачења, у складу са законом.

Члан 16

Инспектор за заштиту животне средине приликом вршења инспекцијског надзора мора имати службену легитимацију и ознаку.

Министар прописује образац службене легитимације и изглед и садржину ознаке.

V НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ О ЖАЛБИ

Члан 17

О мерама из члана 15. овог закона инспектор за заштиту животне средине доноси решење.

На решење инспектора за заштиту животне средине може се изјавити жалба министру у року од 15 дана од дана пријема решења.

Жалба на решење инспектора за заштиту животне средине не одлаже извршење решења.

Решење министра по жалби из става 3. овог члана је коначно.

VI КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 18

Новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ привредно друштво, предузеће или друго правно лице ако:

- 1) врши систематско испитивање нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини, а не испуњава прописане услове или нема акт о испуњености тих услова (члан 5);
- 2) не испуњава прописане услове за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса или ако користи изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса пре него што је добило акт да су испуњени прописани услови (члан 6);
- 3) не обезбеди испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 9);
- 4) врши испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини, а не испуњава прописане услове или нема акт о испуњености тих услова (члан 10);
- 5) у прописаном року не обавести о ванредном догађају министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине (члан 12).

За привредни преступ из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100.000 до 200.000 динара и одговорно лице у правном лицу.

Поред новчаних казни за привредни преступ из става 1. тач. 1), 2), 3) и 4) овог члана привредном друштву, предузећу или другом правном лицу може се изрећи и заштитна мера забране обављања одређене привредне делатности у трајању до десет година.

Поред новчане казне за привредни преступ из става 1. овог члана одговорном лицу у правном лицу може се изрећи и заштитна мера забране вршења одређене дужности у трајању до десет година.

Члан 19

Новчаном казном од 500.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај привредно друштво, предузеће или друго правно лице ако:

- 1) министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине, не доставља извештаје у прописаном року о резултатима систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини (члан 5. став 9);

2) не води прописану евиденцију о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса и не одреди лице одговорно за примену мера заштите од нејонизујућих зрачења (члан 8. став 1);

3) не води евиденцију и не чува документацију о извршеним испитивањима нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 11. став 1).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 25.000 до 50.000 динара и одговорно лице у привредном друштву, предузећу или другом правном лицу.

Члан 20

Новчаном казном од 250.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај предузетник ако:

1) не испуњава прописане услове за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса или ако користи изворе нејонизујућих зрачења од посебног интереса пре него што је добило акт да су испуњени прописани услови (члан 6);

2) не води прописану евиденцију о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса и не одреди лице одговорно за примену мера заштите од нејонизујућих зрачења (члан 8. став 1);

3) не обезбеди испитивање нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 9);

4) не води евиденцију и не чува документацију о извршеним испитивањима нивоа зрачења извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса у животној средини (члан 11. став 1);

5) у прописаном року не обавести о ванредном догађају министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине (члан 12).

Поред новчане казне за прекршај из става 1. тачка 1. овог члана предузетнику се може изрећи и заштитна мера забране вршења одређене делатности у трајању до три године.

VIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 21

Прописе за извршавање овог закона донеће министар у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу.

Члан 22

Привредно друштво, предузеће, друго правно лице и предузетник који користе изворе нејонизујућих зрачења дужни су да ускладе своје пословање са одредбама овог закона у року од три године од дана његовог ступања на снагу.

Члан 23

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".